

FELSEFE GAZETESİ

BASKI: 01 | KONU: 18.-19. YÜZYIL FELSEFESİ | EDİTÖR: UNSAL

18. YÜZYIL - 19. YÜZYIL FELSEFESİ (AYDINLANMA ÇAĞI)

Önceki Felsefi Dönemlerin Etkisi ve Ayırıcı Özellikleri

Aklın Mutlak Egemenliği

Bu döneme felsefede "Akıl Çağı" veya "Aydınlanma Çağı" denir. İnsan aklı, yeryüzündeki en büyük ve tek otorite olarak kabul edilmiştir.

Kant'ın Manifestosu: Alman filozof Kant, Aydınlanmayı insanın "kendi aklını başkasının kılavuzluğuna ihtiyaç duymadan kullanması" olarak tanımlamış ve o meşhur sloganı fırlatmıştır: "**Aklını kullanma cesaretini göster!**".

Sürekli İlerleme Fikri

Bilime ve akla duyulan devasa güven sayesinde, insanlığın geleneksel prangalardan kurtulacağına, kendi kaderini çiziceğine ve "sürekli bir ilerleme" içinde olduğuna inanılmıştır.

BU BÜYÜK UYANIŞI HAZIRLAYAN DÜŞÜNCE ORTAMI

Bu çağ bir anda ortaya çıkmadı; kendinden önceki dönemin (15-17. yy) birikimiyle şekillendi:

- Bilimsel Devrimler:** Kopernik, Galileo ve Newton gibi dehaların doğayı bilimle açıklaması, insanoğlunun bilime olan güvenini zirveye taşıdı.
- Reform ve Hümanizm:** Kilisenin otoritesi zayıfladı ve insanın aklı, hürriyeti, iyiliği merkeze alındı.
- Matbaanın Gücü:** Kitapların ucuzlamasıyla okuryazarlık patlama yaşadı; felsefe ve bilim sadece elitlerin değil, geniş halk kitlelerinin eline ulaştı.
- Coğrafi Keşifler:** Yeni kıtaların keşfi ve sömürgecilik, Avrupa'ya büyük bir sermaye (zenginlik) birikimi sağladı.

ÇAĞI SARSAN İKİ BÜYÜK DEVRİM

Bu yüzyılın felsefesi, teoride kalmamış, dünyayı fiziksel olarak sarsan iki büyük devrimle iç içe geçmiştir:

1. Fransız İhtilali (Siyasi Sarsıntı)

Aydınlanma filozoflarının (özellikle akıl ve özgürlük üzerine) fikirleri, halkın monarşiye başkaldırmasına neden oldu. "Eşitlik, özgürlük ve kardeşlik" sloganıyla krallıklar yıkıldı, İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi yayımlandı.

2. Sanayi Devrimi (Ekonomik Sarsıntı)

İngiltere'de buharlı makinenin icadıyla insan ve hayvan gücünden, "makine gücüne" geçildi. Üretim hızlandı, kapitalizm doğdu ve toplumun tüm kültürel yapısı kökünden değişti.

DÖNEMİN AYIRICI ÖZELLİKLERİ

- Geleneksel düşünceler ve otoriteler acımasızca eleştirilmiştir.
- Metafizik (gözlemlenemeyen doğüstü konular) reddedilmiş, olumsuz karşılanmıştır.
- Evreni anlamada tek rehberin "bilim" olduğu benimsenmiştir.
- İdeal ve arzulanan siyasal yaşam modeli olarak "liberalizm" öne çıkmıştır.

Not: Dönemin sonlarına doğru, Sanayi Devrimi'nin getirdiği eşitsizlik ve toplumsal çatışmalar yüzünden bu "akılcı" felsefe eleştirilmeye başlanmıştır.